

SANATIN ANLAMI HAKKINDA NOTLAR

NOTES ABOUT MEANING OF ART

Doç. Hakan PEHLİVAN ^a^a Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, hpehlivan1@gmail.com**Özet**

Sanat, insanlığı ve içinde yaşadığı doğayı bütün yönleriyle görsel bir hikayeye dönüştürerek anlatır. Bir eseri anlama, yeni fikirleri, farklı bakış açılarını ve farklı kültürlerin değer ve geleneklerini de anlama anlamına gelir. Aklımızı ve gözlerimizi harekete geçirerek: daha dikkatle bakma ihtiyacı duyar ve daha yaratıcı düşünmenin serüvenine eser ile dahil ediliriz. Ancak izleyiciler için sanat eserini anlamak zor bir süreç anlamına gelebiliyor. Bu yazı, izleyicinin sosyal statüsü, psikolojik nedenler gibi çeşitli açılardan sanata bir bakış açısı oluşturmasını amaçlar. Kültürler ve çağlar ötesinde sanat ne anlama geldiği, Sanat kurumlarının, izleyiciyle eser arasındaki rollerini tartışır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, anlama

Abstract

Art, in all aspects of humanity and nature by transforming image tells a story. Understanding a work means understanding new ideas, different perspectives and values of different cultures and traditions. By activating our minds and eyes: we need to look more carefully and more creative thinking would be included with the experiencing the works. But for viewers to understand a work of art can come to a difficult process. This text intends to create a perspective to look at art according to viewer's social status, psychological as well as various aspects. Discusses the roles of work with the audience and what meant art and its institutions, beyond cultures and ages.

Keywords: Art, understanding

1. Sanat Nedir?

Kimi izleyiciler resimlerime “bu neyi anlatıyor?” “Fiyatı ne kadar?” diye sorduktan sonra, “Neden bu kadar pahalı?”, “Kaç günde yaptınız?” gibi sorular sorarlar. Bu çok alışık olduğum bir durumdur ve dilim döndüğünce, karşımdakine eğer bu bir serge açılışı ise kısıtlı sürede anlatmaya çalışırım. Bu izleyici eğer bir çocuksa veya zor anlayacağını tahmin ettiğim biri ise, anlatımımı basitleştirir, doğadan örnekler vererek mukayese yapmasını sağlamaya çalışırım. Yine de karşımdaki ya tatmin olmaz, ya da nezaketinden anlamış gibi yapar. Hem sorup, hemde küstahlaşan izleyiciler de yok değildir. Ancak böyle durumlarda çalışmalarımı çok basite indirgeyerek anlatmak içime sinmez. Örneğin bir matematik probleminin çözümüne yarayacak formülü kısa sürede, basite indirgeyerek nasıl anlatabilir ki? Kimi zaman ise izleyiciyle ilk defa karşı karşıya gelen öğrencilerimin izleyicilerin “Bu neyi anlatıyor?” türünden sorularına “nasıl görürsen öyle” diyerek geçtirdiklerini işitirim. Onlara o zaman sen neden işinin başını bekliyorsun? Övgü almak için mi diye serzenişte bulunurum. Kendim de genç bir sanatçı adayı iken birkaç kötü karşılaşmam olmuştur. Sanatçılara yönelttiğim benzer sorulara kibirle verilen “daha anlayamazsın. Çok fırın ekmek yemen lazım.” Gibi karşılıklar beni derinden üzmüştü. Sahiden “*Sanat sanat için mi yoksa halk için mi?*” sorusu bilinen, eski bir münazara konusudur. Hiçbir zaman tartışanlar ortak bir noktaya gelemezler. Halk için yapılmayan bir şey, ne kadar anlamlı anlaşılmadığı sürece, onlar için neden kıymetli olsun ki? Diğer yandan anlama, içinde merak olan bir insan davranışdır. Eser ve sanatçısının Aynı ortamda izleyiciyle bir araya gelmesi tarihi bir andır.

Şekil 1. Gian Lorenzo Bernini, Dört Nehir Çeşmesi 1651

“Sanat nedir?” sözcüğünün açıklaması, sözlüklerde ve ansiklopedilerde, “formları, fikirleri, izleyiciler üzerinde duygularla, reaksiyonlar getirmeyi amaçlayan, yaratıcı faaliyetlerinden oluşmuş eser.” olarak tanımlanır. Bu geniş ve genel anlamlı, klişeleşmiş tanım “sanat nedir?” sorusuna pek de tatmin edici bir cevap değildir. Bu türden bir açıklamaya dayalı sanat; görsel, kavramsal, kültürel ve kronolojik farklılıkları olan eserler arasında ilişki kurarak, geniş bir yelpazede geçerli olabilir. Hem, *Gian Lorenzo Bernini'nin* 1651’de tasarladığı “Dört Nehir Çeşmesi” (*Fontana dei Quattro Fiumi*), hem de Marcel Duchamp’ın 1917’de imzaladığı “Çeşmesi” “*Fountain*” otoritelerce sanat olarak kabul edilir. Bu çalışmaları aynı kategoriye dahil edecek, kendi isimlerinden başka ortak paydaları nelerdir? Her ne kadar görsel olarak birbirinden

çok uzak olsalar da, ikisi de duyguları kıskırtmak veya fikirler arasında iletişim kurdurmak için mi çeşmeyi kullandılar? Ducamp'ın çeşmesi sanatta İnsan yaratıcılığının sonucu mudur? Yoksa çağın sanatçılar üzerinde yaptığı etki diyebiliriz miyiz? Çoğu izleyici Bernini'nin dramatik heykelsi formlarını sever. Ancak, çok azizleyici Duchamp'ın Çeşmesini "sanat olarak niteler." Bir heykeli, bir ürial armatürden ayıran özellik nedir? Nasıl olurda sıradan bir nesne "sanat" nesnesi olur? Kim ve ne, bu süreçte yer almaktadır? Bu soruların cevabı sahiden bir çırpıda cevaplanmayacak kadar zordur. İnsanoğlunun sofistike zeka yapısının sonucu olan yaratıcılık, yaptıklarını da bir o kadar karmaşık hale getirir.

Şekil 2. Marcel Duchamp, Çeşme 1917

Görsel ifadeler, tarih öncesi çağlara değin geriye dönük izlenebilmelerine rağmen, terim olarak "sanat"ın anlamı nispeten yenidir ve çoğunlukla Batılı değerler ile tanımlanır. Günümüz toplumunda sanat eseri, sıradan olaylardan özel ve farklı kabul edilir. Müzelerde sergilenir, kitaplarda çoğaltılır ve derslerde tartışılır. Halkın nezdinde eserlere hayranlık duyulur ve korunurlar. Rembrandt'ın "gece devriyesinde" olduğu gibi bütün bir toplum tarafından milli varlık statüsüne geçirilirler.

2. Batının Sanat Kurumları

Bireyler, kurumlar ve bazı faktörlerin geniş bir yelpazede tezahürlerinden doğan sanat kuralları, tarih içinde oluşmuştur. Müzeler en yetkili, etkili ve güvenilir kurumlar arasındadır. Bu kurumların sanatsal standartları ve görüşleri, araştırmacı, sanat tarihçileri, teorisyenler, eleştirmenlerin yorumlarıyla kimi sanatçılar "deha" yaptıkları ise "Şaheser" olarak topluma lanse edilirler.

Rönesans, Barok ve İzlenimcilik bu kurumsallaşma listesinin en tepesinde yer alırlar. Eski Mısır ve Mezopotamya, yani Batı'nın dışındaki sanatsal gelenekler, tektük ve genellikle tali bir rol üstlenirler. Japon baskıları ve Afrika heykellerinin Modern sanata etkileri benzer bir durumdur. Batı sanat tarihine bakıldığında, kurumlar kendilerine isimler yaratmış, yarattığı isimleri tanıtmaya devam ederek küresel hale getirmişlerdir. Eserlerinin değerini çeşitli vesilelerle üsteleyerek, marjinal, hatta birçok batılı sanatsal gelişmeleri, endişe ile hariç tutmuştur. Edward W. Said, *Oryantalizm* adlı kitabında (Said, 1985:145) Nesnelere sözlerimizle dolaylı değeler atfettiğimizden bahseder. İnsan yapısı gereği yeni bir deneyimi digger

deneyimleri arasında bir yere oturtmak ister.

Tutucu ve geleneksel yaklaşımlar çağdaş sanatın önünde kalın bir duvar gibi dururlar. Cinsiyet, malzeme, konu ve coğrafi konum bu türden ayrımlar için kullanılan kriterler arasında olmuştur. Diğer yandan, 19. Yüzyılda batıdaki sanat kurumlarının güçlenmesiyle, seçim süreçlerinin temel ilkeleri sorunlu olsa da, zirveye konulmuş sanatçı listeleri sanat seyircisinin zevkiyle açıkça örtüşerek, istikrarlı kategoriler yapmıştır. Yirminci yüzyılın yeni iletişim yöntemleri, geniş kitlelere sanatı yaymayı kolaylaştırmıştır. Geçmişteki bazı anıtsal görsel eserler yeniden yorumlanmış, hak ettikleri yerlere konulmuşlardır. Maya anıtları, Japon kaligrafları, Afrika tekstillerinin, Rönesans heykelleri ve Barok mimarisikadar sanat tarihine değerli katkıları vardır. Yüzyıllardır görmezlikten gelindikten sonra, bu çalışmaların tam olarak fark edilmesi ve kamuya açık hale getirilmesi yine de tam olarak sağlanmamıştır. Bugün Doğu'nun en nadide eserleri Batının bazı seçkin müzelerinde hak ettikleri değeri görmektedirler.

3. Sanat için Sanat !

Bugün sanatın tanımı büyük ölçüde, sanatçılara özgür yaratma olanakları tanıyacak şekilde genişlemiştir. **“Sanat sanat içindir”** kavramının sanat çevresini saran kitle ile normalde hiçbir bağı yoktur. Ancak bu yaklaşım, ilk bakışta sanatçıların bencilliği ve kibiri gibi gözükse de, hiçbir eser yapıldığı çevreden bağımsız değildir. Özüne yönelik bir yorumlamadır ve kendi niteliklerinin takdir edilmesi gerektiğini ima eder. Modern çağda “sanat sanat içindir” deyişi sanatçıların kişisel sanatsal deneyimleri, görüş ve fikirleri ile bağlantılı olmuştur. Birçok eser ilk bakışta gerçeklikten kopuk, ince ama önemli, belirli fikirler ve duygular için referanslar içerir. Derek Jarman'ın (1993) sadece mavi tonla yaptığı minimal video işi, sanatçının derin manevi dünyasını yansıtır. Bu Jarman'ın son işidir ve aids hastalığından dolayı kaldığı sanatoryumda son günlerinde yaptığı oldukça içe dönük bir eserdir.

[<bağlantı>](#)

Bugünün bilgi teknolojilerini sıklıkla kullanmamıza rağmen, yüksek derecede bilgi ve uzmanlıkla geliştirilen cihazların nasıl çalıştıklarına dair birçoğumuzun ya fikri yoktur yada bilgimiz terik düzeyde kalır. Yaşadığımız evrende varlığından emin olduğumuz ama neden ve nasıl olduğunu açıklayamadığımız, birçok deneyime de sahibiz. Anlamamak, reddetmek, yok saymak anlamına gelmez. Ünlü sanat eğitimcisi Herbert Read'e *“-halk sanatı anlamıyor. Ne dersiniz ? diye sorulduğunda. O ise; - Birakın anlamasınlar, yüksek matematik problemleriyle tasarlanan uzay araçlarının nasıl çalıştıklarını anlıyorlar mı sanki.”* (Read, 1972) demiştir.

Bütün herşeyin çok net olduğu olan bir anlatımın, eser için bir tükeniş olduğunu düşünürüm. Bu tür bir yaklaşım yalın bir yansıma olabilir. Gerek plastik gerekse edebi sanatlarda kullanılan formlar, renkler, mecazlar sanatçının üstün zeka ve yaratma becerisinin araçlarıdır. Hem figürlerde hemde anlatımda gizemli bir yön olması izleyiciyi daha çok eserin içine çeker. Eşya, sanatçının elinde yeni bir ruh kazanır. Sanat dediğimiz olgu bir başka deyişle, eşya ile sanatçı, eser ile izleyicinin ruhani bir iletişimidir. Bazen bir nesne ile açıklayamadığımız bir etkileşimin içine gireriz. İzleyici, sanatçı kadar olamasa da bu araçlarla sanatçının içine girdiği durumu sezinlemenin kıyısına yaklaşır. Kimi izleyiciler, sanatçının uzun süren araştırma, deney, kuluçka döneminde ürettiği eserlerini bir anda “fast food” yiyecek gibi çabucak tüketmek ister. Yüksek

derecede bilgi ve deneyim birikimiyle yapılmış sanatsal işleri medyatik görüntülerin albenisiyle oluşan kısa etkilenmelerle karıştırırız. Çağdaş teknolojiler öylesine içine girilecek kadar canlı imajlar oluşturur ki, sanatın geleneksel formlarla yapılmış olanları, ilk bakışta teknik olarak sönük gözükürler. Sanatçı Ayşe Erkmen'in ticari imaj bankasından satın alarak kullandığı fotoğraflarla ürettiği 340-450 cm ebadındaki dev dijital baskılar (I-MA-GES, 1997/2008,), aslında yeni medyanın bu albenisine tersten bir göndermedir. Durağan veya hareketli yeni medyalar sanatın malzemesi olmaya başlamış ve kendi teknik dillerini oluşturmaya başlamıştır.

Şeli 3. Franz Erhard Walter, Hacimli Duvar Formları Serisi, 1086

Çağdaş sanata bakarak anlamak ve zevk almak kimi izleyiciler için zordur. Birey, psikolojik açıdan bakıldığında zihninde bulunan önceki imge şablonlarına oturtamadığı yeni görünümlere karşı yabancılık hisseder.Hatta red yoluna dahi gider.Beklenmedik malzemeleri, sıra dışı konuları ve öngörülemeyen biçimleri, tanıdık değerler ve normlarla eşleştirerek sindirmekte zorlanan ve yabancı hisseden bir izleyici kitlesi hep olagelmiştir.Geşalt teorisine göre (Arnheim, 1943) doğadaki bazı durumları açıklamak için yerel bağlaçlar, nitelikleri ve izole fonksiyonları ekleyerek durumun açıklanması yoluna gidilir.

4.Kolay Anlaşılan Sanat

Popüler kültür ise, kamuoyu ile sanatı bağlarken daha başarılı olmuştur.Aslında kafa karışıklığımız biraz da, pop sanat gibi popüler imgelerin sanatçılar tarafından yeniden işlenmesi ve izleyiciler tarafından bu görüntülerin kolay sindirilmesidir.Örneğin Roy Lichtenstein'in Newyork Modern Sanatlar Müzesindeki, "Boğulan Kız" (1963) çalışması böyle bir örnektir.

Şekil 4. Roy Lichtenstein, Boğulan Kız, 1963, Newyork Modern Sanatlar Müzesi

Bu çalışmada herhangi bir çizgi roman sahnesi tuval üzerine yeniden boyanmıştır. Bugün belki de kimi izleyicilerin “hafif müzik” örneğindeki gibi dinlendirici (easy listening) bir müzik türüne benzer olanı, görsel sanatçılardan da beklemeleridir. Popülerin kısaltılmışı “Pop” ta da durum benzerdir. Çalışmalar, ne içerik, ne de teknik yönden izleyicilerin zor anlayacağı türden olmayıp, kolay ve hızlı tüketilen türlerdir. Çoğunlukla tanınmış başyapıtlarından sayısız diğer çoğaltma teknikleriyle birlikte Andy Warhol’un *Marilyn Monroe’sunun* Tişörtleri ve *Piet Mondrian* desenli çanta taşımak, dolaylı yollarla ve beklenmedik yerlere sanatı yaymıştır. Ancak, sanatı anlamak sanat baskılı tişört giymekten biraz daha uzun sürer. Ama nereden başlamak lazım? Bugünün canlı ve sürekli değişen bağlamında sanat tanımları üzerinde çalışmak uzmanları için heyecan verici olabilirken, izleyici için sinir bozucu olabilir. Sanat hakkında “yanlış” yorumlar yapma korkusu temel ve ölçülebilir değerlere güvenen izleyici taraftarları ortaya çıkarmıştır. Realizm, sanatçı yetileri, tarihsel önem ve bu türden “Ben ne istediğimi biliyorum”, “Görmek inanmaktır” gibi tanıdık ifadeler bunlar arasında yer alıyor. Tanımlama için kriterler getirme izleyicinin işini kolaylaştırırken, yeni denemelerinde önü kapanmış olur. Çünkü, tanımlı durumlar sınırlama da getirmiş olurlar. İzleyiciler için sanat yepyeni bir deneyimden ziyade bir onay nesnesi yerine geçer. Sanat eserinde beklediğini bulmayı ister. Onda anksiyete ve bilgisizlik hissi uyandırmak pek tercih edilen bir durum değildir. Sanat genellikle kendi özgün bağlamından kopuk, müze ve galerilerde, nihai rahatlama yeri olarak görülür. Bu müzelerde salına salına gezinmek, işin değerini anlamını tespit, tarihinin ve süreçlerinin es geçilmesi anlamına gelir. Haklı olarak kurumlar tarafından kameralarla takip edilen izleyiciler ve sanat arasındaki zorunlu izleme mesafesi, ayrıca sanatın gizemini de artırmıştır. Etiketler, açıklamalar ve sesli araçlar sanatı anlamamıza yol açıyor.

Yıllar önce Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinde, Alman enstalasyon sanatçısı *Franz Erhard Walters* sergisinin açılışında kalabalık izleyici kitlesinin sorularını almak istemişti. Makul birkaç sorunun ardından, yaşlı bir bayan izleyicinin duvara monte edilmiş üç boyutlu kanvas konstrüksiyon iş için; --*bunu kitaplık olarakta kullanabiliriz değil mi?* soru-önerisine bütün salon önce şaşırmış ardından gülmüştü. Yaşlı kadına bu soruyu sorduran nedeni uzunca

düşünmüştüm.Kadının algısında sanatçının deneyimleri yoktu.Ancak, izleyiciye başlangıç noktasından önce sonuçları sıralamak, şaşkınlık ve kararsız yüz ifadeleri oluşturacaktır. Sanatçı, bu eser nasıl yapılmıştır? Kaç günde yapıldı? Neden bu kadar pahalı? Ne anlatıyor? gibi sorularla her zaman karşılaşır. Kimi sanatçılar bu durumdan pek hoşnut olmazlar ve geçiştirici cevaplar verirler. Bazen ise izleyicinin meseleye hakim olmasını o kadar kısıtlı sürede beklemezsiniz. Sanatı tanımlama sürecinde sanatçıların rolü nedir?Joseph Beuys'un "sosyal plastic" isimli videosu sanat hakkında bildiklerime bir yıkım getirmişti.Ankara'daki Goethe Enstitüsünün düzenlediği Beuys haftası etkinliklerine öğrenciyken gitmiştik.Neydi, nasıldı?Kafam allakbullak olmuştu.Beuys'un bilinçle bilinç ötesinin tamda sınırında duran biri olduğunu düşünürüm.Sosyal Plastikte sanatçının kendisi Beuys kafasında fötr şapkasıyla kameranın objektifine 11 dakika boyunca sadece arada gözünü kırpıştırarak bakıyordu.Tabii ki eserin anlaşılmasında hayati işlevleri vardır.İzleyicinin sanatı anlama merakı çoğu zaman takdire şayandır.Ortaokul ve lise yıllarımda Ankara Zafer Çarşısındaki Devlet Galerisine gider, özellikle soyut resimlere uzun uzun bakar anlamaya çalışırdım.Kimi zaman diğer izleyicilerin arkasında dikilir konuşulanlardan bir şeyler öğrenmeye çalışırdım.

Sanatçılar sanat dünyasında daha aktif görevlerde olsa da, uzmanlar ve kurumlar sanatının ne olduğu konusunda daha yetkinlerdir.İzleyicilerin aksine, uzmanlar sanat eserlerini daha yakın incelerler.Eser hakkında bir sonuca ulaşmadan önce, çok sayıda görsel ve teorik kaynakları araştırırlar. Bu uzmanlar, kullanılan malzemeler, stüdyo uygulamaları, konu, tarihsel bağlam, mali destek, üslupsal yaklaşımlar, ahlaki değerler gibi çeşitli konulara odaklanarak eserleri incelerler. Hatta bazıları ise sadece stil ve biçimsel öğeleri ile ilgilidir.Ünlü tablolar için bile bu türden değerlendirmeler, yüzyıllar geçse de eser hakkında yeni bilinmedikleri ortaya çıkarır.*Mona Lisa* gibi kimi şanslı eserler de vardır ki, müzelerde önünden binlerce insan geçer.Burada Leonardo Vinci'nin sanatsal dehasından öte, eserin popülerleştirilerek zamanla daha değerli olması durumunu görürüz.Bu denli ünlü bir eser olması, izleyici de anlam konusunu bir kez daha abartır ve *Mona Lisa* hakkında yeni hikayeler uydurulur.Kimi uzmanlar ise çağdaş değerlerin, sanatın anlamının merkezinde olduğuna inanırlar.

Bakmak, analiz etmek ve sanatın nasıl yorumlanacağı konusunda birçok görüş vardır. Bir eser hakkında ardarda yapılmış yorumlar ve uzlaşma eksiklikleri, ilgili eseri çekici ve ileride de sorgulanmak üzere daha dinamik hale getirebilir. Eserin sanatsal ve mali değerlerindeki değişimler, onu anlama işlemini daha karmaşık hale getirmektedir. Müzayedelerde eserlerin fiyatlarındaki astronomik artışlar, daha çok gözlerin esere çevrilmesi ve daha çok şöhret kavuşturmaktaadır.

Nasıl oluyor da değerler çağlar boyunca bu kadar büyük ölçüde değişebiliyor? Hangi etken bunu bu kadar tetikliyor? Hatta, uzmanların görüşleri bunca çelişirken, nasıl sanat disiplini dışından olan insanlar sanatı anlayabilir? Bundan bir yüzyıl önce bir grup sanatçı yeni bir resim tarzı geliştirse de, uzmanalar bu resimleri "gülünç" ve gelenek karşısında "aşağılayıcı" bulup, bunlar sadece "izlenimler" demişlerdir. Şimdi ise Empresyonizm,çağdaş akımların en başında yer alan ve dünya çapında resim sanatını etkileyen bir akımdır. *Leonardo Da Vinci (1519 - 1452)"Görmek inanmak için yeterli değildir, gördüğünü anlamak da gerekir"* demiştir.Bu yeni bakışın özünde birbiriyle ilişkili iki kavram vardır.İlk olarak, sanat çok sayıda kişi, kurum ve faktörler tarafından özel, kültürel, tarihi ve coğrafi bağlamlarda tanımlanan ve değişen bir kavramdır.İkincisi, sanatı anlama işi görme ve aklın birlikte yürütüldüğü aktif ve kritik bir süreçtir. " Bir nesne nasıl sanat olarak değerli hale gelir?" veya "Bu sanat eseri değerli mi?"

yaklaşımları, sanatı daha anlamlı hale getirmeyecektir. Sanatın yaygınlaştırılması, analizi ve yorumunun yanı sıra “ sahne arkası” etkinliklerini, yöntemleri ve araçları ortaya çıkarmalıdır.Kişi için bir ömür boyu sürecek olan, sanatı anlama eylemi aynı zamanda bir hazlanma sürecidir de.İnsan akli ve algısı durumları çok yönlü değerlendirme yeteneğine sahiptir.Yukarıda bahsi geçen hangi Çeşme daha iyi heykeldir?Bernini ya da Duchamp’ın ki mi?Her ikisi de mutlaka kendi sanatçıların çağlarının öncü işleridir.

5. Sonuç

Sanat insanlık ve medeniyetler hakkında çok köklü bir bilgi hazinesidir.Siyasi ve dini görüş, ahlak ve aile değerleri hakkında bir şeyler söyler.Dönemin gelenek, kültür, bilgi ve teknolojilerini yansıtır. Kaç disiplin böyle verimli ve çok fazla veriyi güzel bir şekilde, bir arada tutabilir ki? Bugün sanat artık ihtiyaçları karşılayan faydaları olan bir disiplindir ve sadece zevkler için pek az yapılır. Modern dünyada reklamdan tasarıma birçok alan sanattan beslenir. Sanat ve sanatçılar büyük ağaçların çok önce ekilmiş tohumları gibidirler.Farklı kıtalarda, kültürler ve zaman dilimleri arasında sanat eserleri yaş, eğitim, gelenek, etnik köken, gelir ayrımı yapmaksızın büyük kitlelere çeşitli araçlarla ulaştırılmaktadır.Sanat insanları ve kültürleri birbirine bağlar.Ama bu sanatı reddederek değil, benimsemiş gereken yapabilmek için; gözardı edilerek değil, değer verildiği, zevk alındığı ve izlendiği sürece varolacaktır.Bildiğimiz ya da artık var olmayan medeniyetlerin sanat eserlerinin, kültürlerin anıtlarının olmadığı bir dünya. Günlük yaşamın, büyük toplumsal olayların hiçbir yok gösteriminin olmamasıyla ne kadar yavan bir dünya olurdu. Donuk boş duvarlar, çıplak, sade, basit kamu yapıları... Hiçbir görsel anının olmadığı bir dünya... Ne bir müze ne de bir galeri.

Sanat, yaydığı duygu, düşünce, fikir, bilgi dalgaları ile izleyiciyle iletişim kurar.Her sanat eseri, insan varlığının eşsiz ve yeri doldurulamaz yansımasıdır.Sanat, içimizdeki coşkunun yansıması, bir kutlama, bir anmadır. Sanat şaşırtır, şoke eder, kafa karıştırır ama genelde rahatlatır. İçinde tanıdık olduklarımızda vardır, hiç tanımadıklarımız da...Bu durumlara, izleyicinin tepkileri de çeşitlidir. Bunlar, öfkeli, huşuya kapılmış, büyülenmiş, üzgün, tedirgin, etkilenmiş, bunalmış, öfkelenmiş, mutlu, enerjik, heyecanlanmış birçok duygu tipinde insan demektir.

Kaynakça

ARNHEIM, R. (1943). *Gestalt and Art*. The Journal of Aesthetics and Art Criticism, Vol. 2, No. 8 (Autumn), s. 71-75

READ, Herbert. (1951). *The Meaning of Art*. London: Faber &Faber, Print.

SAID, E. W. (1985). *Orientalism: Edward W. Said*. London: Penguin books.